

**בגיליון:
ממשלת
אין שינוי**

גיליון 26 / 7 ביולי 2021

פעילי חד"ש מפגינים במרכז תל-אביב נגד תאונות עבודה בענף הבנייה. ברקע: אתר הבנייה בו נפל פועל ונהרג (צילום: זוהר)

שני פועלי בניין נהרגו בפרויקטים יוקרתיים בת"א

וכי חברות קבלן שרישיון מותלה בפועל או על תנאי בידי רשם הקבלנים בגלל ריבוי תאונות – ממשיכות לקבל צווי בטיחות ולעבוד באין מפריע. עוד עולה מהדו"ח כי יחידת פלס המטרתית, שהוקמה במטרה לחקור תאונות עבודה, חקרה רק 4% מהתאונות שהתרחשו במהלך שנות פעילותה. במילים אחרות: אין חקירה, אין אכיפה ואין ענישה. ומי מרוויח? הקבלנים כמובן. על כך מחו משתתפי ההפגנה ביום שישי: "הקבלנים בארמונות, הפועלים בארונות".

400 אלף מובטלים

מחציתם נותרו ללא פרנסה

שיעור האבטלה הרחב בישראל עמד במחצית הראשונה של חודש יוני על 9.5%, שהם כ-400 אלף איש – כך פרסמה השבוע (5.7) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. זאת, לאחר שבמחצית השנייה של חודש מאי נרשם שיעור אבטלה של 9.9%, שהם כ-415 אלף איש. לפחות מחצית המובטלים נותרו ללא הכנסה בעקבות החלטת שר האוצר אביגדור ליברמן להפסיק את תשלומי דמי אבטלה של יותר מ-200 אלף מובטלים בני פחות מ-45 שבוע שעבר. לפיכך עלייה משמעותית צפויה בבקשות לקצבת הכנסה ולקצבת נכות בחודשים הקרובים. כך מעריכים בשירות התעסוקה.

עובד כבן 30, אזרח גאורגיה, נהרג השבוע (4.7) לאחר שנפל מהקומה ה-18 באתר בנייה של חברת גינדי בביצוע "דניה סיבוס" ברחובות קרליבך-החשמונאים-בגין בתל אביב. זה העובד הרביעי שנהרג בתאונות עבודה בשבוע האחרון; והשני שנהרג בנפילה בתל-אביב תוך שבועיים הפועל הפלסטיני מוסעב נג'אדי נהרג לפני שבועיים לאחר שמעלית משא קרסה בגובה רב (41 קומות!) באתר בנייה של מגדל יוקרה הנבנה ברחוב קפלן בתל אביב. ביום שישי האחרון הפגינו פעילי חד"ש ליד אתר הבנייה ודרשו מהממשלה לנקוט צעדים כדי לעצור את הקטל בענף הבנייה. ההפגנה נוספת תתקיים ביום שישי הבא (16.7) מול האתר של חברת גינדי ברחוב קרליבך, כדי לדרוש עשיית צדק עם האחראים לקטל הנמשך בענף הבנייה. עקב ריבוי ההרוגים והפצועים בתאונות, החלה עמותת קו לעובד (במקום ההסתדרות) לערוך מעקב יומיומי אחר תאונות העבודה בישראל, בהן תאונות בענף הבנייה שהן הקטלניות ביותר. העמותה אף השיקה מסד נתונים המתעדכן לאחר כל תאונה ומאפשר מעקב שוטף. הדו"ח החצי-שנתי שפורסם בסוף השבוע (2.7) פילח את נתוני התאונות וההרוגים בשנתיים האחרונות, ומאפשר סינון ובחינה של תאונות העבודה בישראל. בצד זאת, בחן הדו"ח את כלי האכיפה של הרשויות ואת יעילותם. מהדו"ח עולה כי חלה ירידה במספר צווי הבטיחות שמטיל מנהל הבטיחות של משרד העבודה באתרי בנייה,

מכתבים למערכת

ארבע שנים וחצי

ארבע שנים וחצי הן פרק מספיק זמן כדי לסיים תואר, לטייל שנה מסביב לעולם, להתאושש ולמצוא עבודה; מספיק זמן כדי לתכנן, לבנות ולשגר חללית לירח; מספיק כדי להיוולד, ללמוד ללכת ולדבר, לרכוש מיומנויות חברתיות ולסיים שנה וחצי בגן עירייה.

ארבע שנים וחצי הוא גם הזמן הממוצע שלוקח לאגף לבירור תלונות נחקרי שב"כ במשרד המשפטים (המבט"ן) לערוך בדיקה מקדמית לתלונה על עינויים, בטרם יחליט אם להמליץ על ביצוע חקירה פלילית. כך עולה מנתונים שאספנו עבור "דף מידע על מצב העינויים בישראל" שפרסמנו באחרונה, לרגל היום הבינלאומי השנתי להזדהות עם קורבנות עינויים שצוין ב-26 ביוני.

אחרי שנטלו לעצמם זמן כה רב, אפשר היה לצפות מאנשי המבט"ן להפוך כל אבן, לבחון כל טענה על פגיעה או התעללות לא חוקית בשבע עיניים, ולתשאל כל חוקר שב"כ באופן מדויק ומתוחכם.

אין דבר רחוק יותר מהאמת. מדי שנה אנחנו מגישים למבט"ן תלונות מפורטות הכוללות את עדות הנחקר, טיעונים משפטיים מפורטים וחוות דעת של רופאים ומומחי בריאות נפש המראות את נזקי העינויים. התשובות שאנחנו מקבלים כלליות ברובן ולא מאוד מנומקות. שוב ושוב אומרים נציגי המבט"ן שבדקו ולא מצאו תימוכין לתלונת הנחקר, שוב ושוב הם מפחיתים מערכן של חוות דעת המומחים המוגשות להם, שוב ושוב גונזים את התלונה כאילו דבר לא ארע.

אך לאחרונה, בזכות לחץ שהפעלנו, נתקבלו החלטות בכמה תיקים שהעלו אבק במשך שנים ארוכות. לא מדובר בבשורה מרעושה עבור הנחקרים – התיקים נגנזו ושום הליך פלילי לא צמח מהם. בין השיטין מודה המבט"ן שלא ניתן לשלול לחלוטין את האפשרות שאכן נעשו מעשים איומים. בכמה מקרים אף הודיע המבט"ן שיפנה לשב"כ בבקשה ל"חידוד נהלים".

מטבע הדברים – כיוון שמדובר בעבודת השב"כ – איננו יודעים מהם אותם נהלים ובאיזה אופן יחודו, אבל אנחנו ממשיכים לעקוב וללחוץ כדי לקבל תשובות ברורות וכדי שהנהלים אכן ישנו באופן שיפחית את הפגיעה בגופם ובנפשם של הנחקרים בעתיד. זה כמוכרן חוק מלהספיק. משרד המשפטים, והמבט"ן בתוכו, לא יכולים בשום אופן להסתפק בהבטחות קלושות ל"חידוד נהלים".

עליהם להתחיל לחקור כראוי, להעמיד לדין ולעשות כל שביכולתם כדי להבטיח שהאיסור המוחלט על עינויים אכן ייושם. אנחנו מאמינים שנצליח ליצור מספיק לחץ ציבורי כדי שישראל תתקדם סוף סוף למאה ה-21 ותצא מהבור החשוך והנבער של שימוש בעינויים ככלי חקירה לגיטימי. היעד הראשון שהצבנו לעצמנו הוא לפעול לחקיקת חוק שיאסור באופן מפורש על עינויים, ויקבע שראיות שנתקבלו בעינויים לא יהיו קבילות במשפט – כפי שישראל התחייבה בפני הקהילה הבינלאומית פעם אחר פעם.

טל שטיינר, מנכ"לית

הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל

zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

דברים בשם אומרם

ביבי מגבש את צוות משרתיו במלון הילטון

"פרסום על ישיבה מתוכננת של חברי האופוזיציה לצרכי גיבוש עורר סערה במערכת הפוליטית. כתבת חדשות 12, דפנה ליאל, דיווחה כי חברי האופוזיציה קיבלו הודעה כי 'ראש הממשלה מזמין אותם לערב גיבוש השבוע במלון הילטון בתל אביב', במה שמרמז כי בליכוד לא מקבלים את חילופי השלטון וממשיכים להתייחס לנתניהו כאל ראש הממשלה. יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה, הנמצא במיעוט בקרב האופוזיציה המורכבת ברובה ממפלגות הימין, התבדח וציין: 'אני מגיע, מה להביא?'. גם ח"כ אחדד טיבי התבדח לאחר הפרסום וציין: 'חברי האופוזיציה מהממשלה יחרימו את האירוע לאור מיקומו במעוז של ישראל הראשונה (מלון הילטון בתל אביב)'".

"מעריב", 29.6

ידיעה בלעדית שניתן לקרוא רק ב"ישראל היום"

"אחרי הלילה הארוך במליאת הכנסת, יושב ראש האופוזיציה בנימין נתניהו יצא בשעות אחר הצהריים לביקור בחוף הים של בת ים. במהלך הביקור רבים מהעוברים והשבים ניגשו ושוחחו עם ראש הממשלה לשעבר, וקראו קריאות תמיכה לעברו".

"ישראל היום", 23.6

ארה"ב תומכת בדמוקרטיזציה של המזה"ת

"ארבעה אזרחים סעודים שהשתתפו במבצע ההתנקשות בעיתונאי הסעודי ג'מאל חאשוקג'י ב-2018 קיבלו הכשרה צבאית-למחצה בארה"ב, תחת חוזה שאושר בידי משרד החוץ האמריקאי – כך לפי מסמכים ואנשים שמעורים בנושא. האימונים בארה"ב נערכו בשעה שהיחידה הסודית שהתנקשה בחאשוקג'י פתחה בקמפיין נרחב של חטיפות, מעצרים ועינויים של אזרחים סעודים כדי למחות כל ביטוי מחאה בתוך הממלכה. האיש שנתן את ההוראה למבצע הדיכוי נגד מתנגדי המשטר הוא יורש העצר מוחמד בן סלמאן, השליט בפועל של סעודיה".

"ניו יורק טיימס", 22.6

בנט מצדיע לקהילה הגאה

ראש הממשלה נפתלי בנט נפגש היום (חמישי) עם נשיא הוונדורס, חואן אורלנדו הרננדס בלשכתו בירושלים. אבל לא הכל הלך כל כך חלק ובכל זאת נרשמה פאדיחה משעשעת במיוחד. בנט קצת התבלבל ובירך את אורחיו באופן הבא: 'אדוני הנשיא, אדוני הגברת הראשונה, ברוכים הבאים לירושלים'".

כפיר אדר, אתר "אייס", 26.6

ישראל מפריטה את מדיניות החוץ

"נשיא הוונדורס, חואן אורלנדו הרננדס, הגיע במיוחד מארצו כדי להשתתף במעמד החשוב גם מנקודת מבטה של ארצו. אמו של נשיא הוונדורס, אחותו של הנשיא, סגן הנשיא, שר הפנים, שר המשפטים ובכירים נוספים בממשלת הוונדורס הגיעו לישראל במטוסה של ד"ר מרים אדלסון".

אריאל כהנא, "ישראל היום", 24.6

המאבק להנגשה של מוצרי היגיינה נשית ולניפוף הטאבו החברתי

למגר את מחזור העוני

עיצוב: עמר חרל"פ

להרשות לעצמן לרכוש מוצרי מחזור – מוצרים בסיסיים כמעט בכל בית. כיום, מתרומות בלבד, מחלקת לונה מדי חודש מוצרי מחזור ל-7,000 נשים ברחבי הארץ: דרות רחוב, נשים בזנות, אימהות חד הוריות, מבקשות מקלט, בדואיות בנגב ואסירות משוחררות, והפניות ממשיכות להגיע. במקביל אנחנו פועלות לניפוף סטיגמות ברשתות. הקהילות שלנו מעלות נושאים קריטיים לשיח, כמו העובדה שגם טרנסים מקבלים ווסת חודשית והצרכים שלהם מודרים לחלוטין משיח שהוא עצמו מודר ממילא.

לפי מחקר שערך משרד הכלכלה, מוצרי המחזור בישראל יקרים ב-14% בהשוואה למחיריהם בעולם. מטרתנו היא לגרום להוזלת מחיריהם מתוך עיקרון ברור מאוד – מדובר במוצרי בסיס. צריכתם אינה יכולה לציית למדיניות של "תחרות", מאחר שעד גיל מסוים כולנו מוכרחות לרכוש אותם. אנחנו מצפות ממשדי הממשלה הרלוונטיים להפנים את אחריות המדינה לדאוג לצורך בסיסי של מחצית האוכלוסייה. במקביל, אנחנו מקדמות פיילוטס ברשויות המקומיות לחלוקה חנימית של מוצרי מחזור בבתי ספר ולקיום סדנאות מעמיקות בנושא.

אנחנו לא מעוניינות להמתין עשור וחצי למדיניות מתקדמת, אשר מתפשטת כבר היום ברחבי העולם. באמצעות הוזלת מחיריהם, הנגשתם בבתי ספר ובאוניברסיטאות ושכירות סטיגמות בשיח פתוח ברשתות החברתיות, אנחנו נחושות למגר את "מחזור העוני" ולהסיר את הטאבו סביב הווסת והמחזור החודשי. בסופו של דבר, המחיר למוצר הדרוש פשוט אינו בהישג יד עבור רבות מאיתנו. את זה אנו חייבות לשנות.

רותי קליין

בשנים האחרונות החלו מדינות רבות בעולם ליישם מדיניות פמיניסטית מסוג חדש. הווסת, נושא המוסתר וממודר בסטיגמה ובטאבו, מתחילה סוף סוף להשפיע על השיח הציבורי ועל המדיניות. 50.7% מהאוכלוסייה חוות ווסת בכל חודש; כל אישה חווה ווסת במשך 2,535 ימים בממוצע בחייה. זאת מציאות שכולנו חוות, בכל חלקי האוכלוסייה, בכל המעמדות. המחזור החודשי שלנו לא נוכח בתרבות: גיבורות בשידורי הטלוויזיה לא מקבלות מחזור, השיח על אודות מוצרי המחזור לא קיים במרחב הציבורי, ובבתי הספר נקבל הדרכה אחת משונה בכיתה ד' על תחבושות ועל טמפונים (וקונדומים, באותה נשימה) ולעולם לא ילמדו אותנו על מה באמת קורה בגוף שלנו.

לפני כמה חודשים נתקלתי במונח "period poverty", שפירושו חוסר נגישות של מוצרי מחזור לנשים. לתופעה זו שלושה גורמים עיקריים: 1. יוקר מוצרים והיעדר יכולת כלכלית לממנם; 2. חוסר נגישות למקומות בהם מוכרים את המוצרים; 3. טאבו חברתי ובורות כה מושרשים, שנשים חשות בושה מפני בקשת סיוע ברכישת מוצרים אלה. הנשים החוות ווסת ללא מוצרים נאלצות להישאר בבית, מושבתות. במחקרים שנערכו בהודו ובניו זילנד גילו חוקרות שהתופעה נפוצה בממדי ענק בקרב תלמידות בית ספר, שהוריהן לא יכולים לרכוש את המוצרים והן מתביישות לבקש עזרה. כך גילו במחקר בניו זילנד כי בנות הקהילה המאורית ושל מהגרים מאיי האוקיינוס השקט היו בממוצע חשופות יותר להשפעת "מחזור העוני", ורבות מהן לא מסוגלות להרשות לעצמן מוצרי מחזור. 50% מהתלמידות המאוריות ו-14% מהתלמידות מאיי האוקיינוס השקט החמיצו לימודים בבית הספר מדי חודש בגלל שלא היו להן מוצרים מתאימים. בסקוטלנד, מחקר שסקר מעל אלף נשים העלה כי אחת מכל חמש נשים סקוטיות חוותה את "מחזור עוני". עוד העלה המחקר כי אחת מכל עשר נשים נאלצה לבחור בין מוצרים בסיסיים אחרים (כמו אוכל) לבין מוצרי מחזור.

המחקרים בעולם חוללו שינוי תפיסה בנוגע למוצרים אלה והבנה גורפת כי מדובר במוצר בסיסי. על המדינה לוודא כי הוא נגיש לכל בדיוק כמו מזון ותרופות. בסקוטלנד החליטה הממשלה לחלק פדים וטמפונים חנים דרך הרשויות המקומיות. בניו זילנד החלה חלוקה בבתי ספר ובאוניברסיטאות. בקנדה, החל מהשנה, ירד המס על מוצרי ההיגיינה הנשית מ-19% ל-7%. ב-2018 ביטלה הודו את מס ההיגיינה הנשית שעמד על 12%.

לפני כחצי שנה הפצתי קריאה רחבה לארגוני סיוע לנשים, כדי לבחון האם קיימת התופעה גם בישראל. יחד עם שותפתי עמר חר"לפ הקמתי את "לונה – תנועת מחזור", אשר שואפת למגר את "מחזור העוני" ואת הסטיגמה סביב הווסת באמצעות יצירת רשת תרומות של מוצרי מחזור, קידום מדיניות להוזלת מחירים וקמפיינים של הסברה וחינוך. משבר הקורונה החרף את מצבן הכלכלי-חברתי של אוכלוסיות מוחלשות ממילא, ואנחנו עדות לעליה חדה ומדאיגה בבקשות לתרומות. אלפי נשים במדינה לא יכולות

מפלה לממשלה: נפל החוק הגזעני

בלילה שבין שני לשלישי (6.7) דנה מליאת הכנסת שעות ארוכות בהצעה שהעלתה ממשלת בנט להארכת תוקף הוראת השעה בחוק האזרחות הגזעני המונעת הענקת אזרחות ישראלית לפלסטינים שהם בני זוג של אזרחים ישראלים. ההצעה עלתה להצבעה כפשרה שהושגה בקואליציה, לפיה יוארך תוקף החוק לחצי שנה במקום לשנה.

המגעים להשגת רוב להצעה נמשכו עד הרגע האחרון. ההצעה הוכרזה כהצעת אמון בממשלה. בסופו של דבר הצביעו 59 חברי כנסת בעד החוק ו-59 נגדו – וההצעה נפלה. בהצעת החוק הגזענית תמכו כל חברי העבודה ומרצ ומחצית מסייעת רע"מ. בעקבות ההצבעה אמר ח"כ יאיר גולן (מרצ) בריאיון שהעניק לגל"צ כי "החוק מצוין וחיוני לביטחון ישראל ונעלה אותו שוב להצבעה בקרוב".

במהלך הדיון במליאה הציג יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה (חד"ש) את עמדת הסיעה. בפנותו לשרת הפנים אילת שקד אמר: "שרת הפנים, אני לא תולה בכך תקוות כי את גזענית. איש בישראל אינו טוען שצריך לבטל את חוק השבות בגלל שיש טרוריסטים יהודים. לדעתי יש לבטל את הוראת השעה בחוק ממניע אחר לגמרי – משום שכל החוקים צריכים להיות לטובת כלל האזרחים. אולם במדינת ישראל הטיעון הביטחוני נועד רק לחוקים הנוגעים באזרחים הערבים. הפילוסופיה שעל בסיסה הוקמה המדינה מבקשת לתת את מלוא הזכויות ליהודים על חשבון הערבים. זו האידאולוגיה הגזענית השלטת כאן".

עם פרסום תוצאות ההצבעה פרצו חברי האופוזיציה העקבית – חברי הכנסת של הרשימה המשותפת – בקריאות שמחה. "זה באמת בוקר טוב", בירכה ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש). "הצלחנו להפיל חוק גזעני. זה ניצחון לנערות ולנערים שהפגינו מחוץ לכנסת כל היום והביעו את כאבם. למענם נמשיך להיאבק". "למרות שבמרצ וברע"מ העדיפו להצביע בעד אחדות הממשלה, האיסור הגזעני על איחוד משפחות בוטל!", כתב ח"כ עודה והוסיף: "זה ניצחון לעשרות אלפי משפחות שחיכו קרוב לשני עשורים למימוש הזכות לחיות יחד".

סייעני שב"כ אחראים לפשיעה בחברה הערבית

גורם בכיר במשטרה סבור כי סייענים של השב"כ אחראים למרבית הפשיעה החמורה בחברה הערבית – כך דווח בשבוע שעבר (30.6) בחדשות 12. לפי הדיווח, הגורם אמר בדיון שנערך במטה הארצי כי העבריינים שמחוללים כעת את הפשיעה החמורה הם ברובם משתפי פעולה של השב"כ. "במצב הזה ידיה של המשטרה כבולות", אמר הגורם והוסיף: "לא ניתן לגעת באותם סייענים שנהנים מחסינות".

יו"ר הרשימה המשותפת ח"כ איימן עודה מסר בתגובה לידיעה: "המשטרה מודה בכך שאינה אוכפת את החוק נגד ראשי ארגוני הפשע. בין אם מעורבות השב"כ בקרב האזרחים הערבים היא סיבה או תירוץ, התוצאה היא אחת: למעלה ממאה נרצחים בשנה. שפיכות הדמים חייבת להפסק. ועדת חקירה עכשיו".

ח"כ עאידה תומא-סלימאן הדגישה: "הברית בין השב"כ לבין ארגוני הפשיעה היא חדשה לא טרייה כלל. כשאמרנו שהפשיעה בחברה הערבית אינה גזירת גורל, אלא תוכנית סדורה מעשה ידם של המעוניינים בפירור החברה מבפנים – האשמתם שזו 'בעיה תרבותית'. כשדרשנו לאסוף את הנשק הבלתי חוקי – שלחתם את האזרחים למסור אותו במבצע 'וולונטרי'. אולי עכשיו, כשהדברים נאמרים מבפנים, תשכילו להבין שהפשיעה הגואה נהנית מחסות מלאה של הזרוע שאמורה למגר אותה". לדבריה, "זה פרוטקשן הדדי ולא פחות! השב"כ ממשיך להכות בחברה הערבית. העבריינים והפשיעה הם כלי נוסף לשליטה בחברה הערבית".

שאשא-ביטון לא ביטלה את החלטת גלנט בנוגע לגולדרייך

שרת החינוך יפעת שאשא-ביטון החליטה לא להתערב בהחלטת קודמה בתפקיד, יואב גלנט (הליכוד), שלא להעניק את פרס ישראל לפרופ' עודד גולדרייך ממכון וייצמן בגלל עמדותיו נגד כיבוש השטחים הפלסטיניים. כך פורסם השבוע (5.7) בתוכנית "הבוקר הזה" בכאן רשת ב'. כעת תיפול ההכרעה בבג"ץ.

עד כה לא דן בג"ץ בהחלטת שר החינוך לשעבר, משום שהחלטתו נמסרה כמה ימים לפני חילופי הממשלה. אז הודיע היועץ המשפטי לממשלה, אביחי מנדלבליט, כי כוונתו לאפשר לשרת החינוך החדשה לבחון מחדש את עמדת המשרד. בכאן חדשות נמסר כי השרה שאשא-ביטון מתכוונת להודיע ליועץ המשפטי לממשלה ולבג"ץ כי אינה מעוניינת להתערב בנושא.

עו"ד מיכאל ספרד, פרקליטו של פרופ' גולדרייך, מסר: "חשבתי שמדובר בממשלת שינוי, שתחולל שינוי ביחסה למי שמבקר את מדיניות הממשלה. אבל ההחלטה של השרה שאשא-ביטון מראה שהרוחות הרעות שנשבו בממשלות הקודמות, אשר ביקשו להעניש על 'שמאלניות', עודן מנשבות. זה מראה שאין שינוי, שאותה רוח מקארטיסטית ממשיכה לשלוט במסדרונות משרד החינוך. נמשיך להיאבק במנגנונים המשפטיים הרלוונטיים".

כזכור, ועדת הפרס החליטה במרס השנה על הענקת פרס ישראל לפרופ' גולדרייך. אולם שר החינוך לשעבר גלנט קבע, כי אין להעניק לגולדרייך את הפרס בתירוץ שחתם על עצומות נגד אוניברסיטה באריאל.

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות

המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה

הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

ראיון עם פעיל בהתארגנות עובדי חברת השליחויות "וולט" דורשים להשתתף בקבלת ההחלטות

כיצד הוקם ועד עובדי וולט?

לא הקמנו ועד, אלא ערוץ עדכונים לתקשורת בין השליחים. תחילה הועברו בו עדכונים על איחורי מסעדות ומסרים מהסוג הזה. מאוחר יותר, בגלל השינויים החד-צדדיים שיזמה הנהלת וולט שפגעו בשליחים, החלטנו להשתמש בערוץ העדכונים כדי לצאת למאבק. מאז הצטרפו למהלך עשרות שליחים מתנדבים שסייעו בהתארגנות. בפייסבוק ובטלגרם הצטרפו עוד מאות שליחים שתומכים במאבק. כרגע אנחנו בערך 2,000 שליחים שמזדהים עם ועד עובדי וולט.

מה הדרישות של המאבק שמוביל הוועד?

אנחנו דורשים שהנהלת וולט תשתף את השליחים בכל ההחלטות שמשפיעות עלינו: גיוס שליחים, הרחבות באזורי החלוקה והוספת מסעדות חדשות, מדיניות תשלומים ושינויים באלגוריתם. אנחנו דורשים שקיפות מצד החברה, כך שהשליחים יידעו את כתובת המסירה ללקוח לפני איסוף המשלוח, ואת מצב העומסים בשטח באזורים השונים.

אנחנו דורשים גם שוויון מלא בין השליחים. לכמה מהשליחים יש אפליקציה פרוצה שמעבירה להם הרבה יותר משלוחים מאשר האפליקציה הרגילה. הנהלת וולט מודעת לבעיה ואף הצגנו בפניה הוכחות, אך היא בחרה להכחיש ולהתעלם. אנחנו דורשים ממנה לחסום את האפליקציה הפרוצה.

כיצד היית מתאר את היחסים בין העובדים להנהלה?

ההנהלה מנסה להציג מצג שווא כאילו יש יחסים, אבל בפועל אין! ההנהלה מתייחסת לעובדים כאל מספר באלגוריתם שמעביר משלוחים ללקוחות. אפילו כאשר שליח נהרג במהלך משלוח, הם לא טרחו לעדכן את השליחים ולשלוח לנו הודעה כדי שניסע בזהירות. הם לא מעלים מודעות בעניין הסכנות בכביש.

האם הנהלה ניסתה לפגוע בך או בחבריי כדי לעצור את התארגנותכם?

ההנהלה לא מכירה את זהותי, כי אני שומר עליה בסוד. כך גם לגבי שאר השליחים המעורבים בהתארגנות העובדים.

האם ועד עובדי וולט פנה להסתדרות או לכו לעובדים?

ההסתדרות פנתה אלינו כמה פעמים, אבל אנחנו לא מעוניינים לצרף את התארגנות השליחים להסתדרות. מעבר לכך, אנחנו עצמאים ולא שכירים.

האם אתה רואה את עצמך ממשך לעבוד בוולט? כן. אני נהנה מהגמישות בעבודה, זו נותנת לי אפשרות לעבוד מתי ואיפה שמתחשק לי לעבוד.

זהר אלון

שליח וולט (צילום: ועד עובדי וולט)

מאז פרוץ מגפת הקורונה, עובדי חברת המשלוחים "וולט" הם מראה מוכר היטב לתושבי גוש דן. הכנסות החברה (בבעלות פינית) גדלו בעשרות אחוזים בחודשים האחרונים, ואזורי החלוקה שלה התרחבו לכל ערי גוש דן. החברה, הנהנית מפופולריות גוברת בציבור הישראלי, נעזרת ביישומון נוח לשימוש ובעיצוב צעיר ומושך. אולם חברת וולט היא מן המייצגים הבולטים של מודל ההעסקה הקבלני, במסגרתו מוגדרים העובדים כ"פריילנסרים".

העסקה פוגעת זו מוצגת כמודל חדשני המועיל לעובדים ומגדיל את הכנסותיהם, אולם בפועל אין בה שום דבר חדש – מדובר בהעסקה הקבלנית הוותיקה והנצלנית. בתמורה

להגדלת הכנסותיהם המיידיות, נדרשים העובדים בוולט המוגדרים "קבלנים" לעבוד בלא שהמעביד יבטח אותם בביטוח הלאומי (ביטוח תאונות, ימי חופשה ומחלה) ויפריש עבורם לפנסיה ולזכויות סוציאליות נוספות.

ברחבי העולם (אך לא בישראל) מנסים בשנים האחרונות מחוקקים ומשפטנים להסדיר בחוק את מעמד העובדים ה"פריילנסרים" לכאורה, שאינם נהנים מהחוקים החברתיים ומזכויות סוציאליות בסיסיות,

באמצעות אכיפה מוגברת וחקיקת חוקי עבודה הולמים. בספרות המחקר בשנים האחרונות מתוארים עובדים אלה כמשתייכים ל"פרקיראט", מעמד העובדים הפגיע, המאופיין בשכר נמוך, בעבודה בתנאים קשים ואי-יציבות תעסוקתית גבוהה, שמנהלי החברות מנצלים כ"מקל" נגד העובדים.

לפני כשנתיים הוקמו עמוד פייסבוק בשם "ועד עובדי וולט", כמו גם קבוצת טלגרם בשם זה. השם רומז כי מדובר בוועד עובדים נבחר, אולם בפועל משמשות פלטפורמות אלה את השליחים בעיקר להעברת עדכונים זה לזה על שינויים באזורי משלוח ועל חישובי האלגוריתם של "וולט", באמצעותו מצוותת החברה שליחים למשלוחים וללקוחות.

השבוע ראיון "זו הדרך" שליח וולט בנושא התארגנות השליחים בחברה. מהריאיון עולה כי אין מדובר במאבק עובדים הנסמך על תודעה מעמדית מפותחת. השליחים שתופסים עצמם בשוגג כעצמאים, אינם דורשים לעבור למעמד של עובדים שכירים אלא רק לשפר את מצבם כקבלנים מול הנהלת החברה.

בשל חשש מהתנכלות מצד ההנהלה, ביקש העובד המרואיין לשמור על אנונימיות, ולפרסם את הריאיון עמו תחת הכינוי שלו בקבוצת הטלגרם של העובדים – "בלקראסט".

מתי התחלת לעבוד בחברת וולט?

התחלתי לעבוד בוולט לפני יותר משנתיים, בתחילת פעילותה בארץ. אני עובד בתל אביב ובאזור.

כמה ימים בשבוע אתה עובד ומה השכר הממוצע שלך?

אני עובד כמעט כל יום. השכר משתנה ותלוי מאד בתקופה. אנחנו מקבלים תשלום מהחברה אחת לשבועיים.

ממשלת אין שינוי

הגדה המערבית או רצועת עזה, ואינו מאפשר לכני או לבנות הזוג לרכוש מעמד בישראל. פרוש הדבר שזכויות רבות נמנעות מהם ומצאצאיהם: מילדיהם דורשים בדיקת דנ"א להוכחת אבהות. הם לא יכולים לקבל רישיון נהיגה או לצאת לחו"ל מנתב"ג, זכויותיהם בביטוח לאומי ובתעסוקה מוגבלות, ועוד. בגלל החוק הזה, חיים אלפי אזרחים בנפרד מבני זוגם ומילדיהם. לעיתים מוותרים אזרחים ישראלים על אזרחותם כדי לחיות עם משפחותיהם.

זאת בשעה שכל נכד של סב או סבתא יהודיים יכול להתאזרח אוטומטית באמצעות "חוק השבות" הגזעני, ולאזרח בישראל בן זוג לא יהודי (כל עוד אינו פלסטיני). הוראת חוק זמני זה היא, לכאורה, מנימוקי ביטחון – כדי למנוע תנועה בין ישראל לשטחים הכבושים. כל זאת כאשר מדי יום נכנסים לישראל מעל ל-120 אלף עובדים פלסטינים. התכלית האמיתית של הוראת השעה היא דמוגרפית: הקטנת מספר הפלסטינים בישראל. תוקפו של חוק מפלה זה פג השבוע בעקבות מפתל הקואליציה בכנסת (ר' ידיעה בעמ' 4).

נישול וצביעות

המוקש השלישי עלול להצית מרי בירושלים ואף לגרום להתלקחות אלימה בגדה, בעזה ובקרב פלסטינים אזרחי ישראל. מדובר בנישול תושבים פלסטינים מבתיים בשכונות שייח' ג'ראח וסילוואן בירושלים המזרחית בידי המשטרה ואגודות מתנחלים. אחרי 48 הפקיעה ישראל את רכוש הפלסטינים שגורשו וברחו משטח וחילקה אותו ליהודים. לעומת זאת, ישראל לא ויתרה על נכסים יהודיים בשטח שנכבש ב-48 בידי ירדן בירושלים המזרחית. ירדן יישבה במזרח ירושלים פליטים פלסטינים, חלקם בבתיים שהיו שייכים ליהודים. ב-1970, אחרי סיפוח ירושלים, נחקק "חוק הסדרי משפט ומנהל" לפיו יכולים יהודים שאיבדו את נכסיהם במזרח ירושלים לקבלם חזרה באמצעות האפוטרופוס הכללי. אך לא יורשי התושבים היהודים במזרח ירושלים הם התובעים כיום את נכסי משפחתם במזרח העיר. היורשים פוצו מזמן. על התהליך השתלטו עמותות מתנחלים (בעיקר "עטרת כהנים" ו"נחלת שמעון") שקנו את זכויות ההקדשים הישנים בכספים רבים שהגיעו מחו"ל ופועלים בעזרת האפוטרופוס, בתי המשפט והמשטרה, למען הקמת התנחלויות יהודיות אקסקלוסיביות במעבה השכונות הערביות. המתנחלים מאיימים על מאות משפחות, שחלקן כבר סולקו וחלקן עדיין נאבקות בבתי המשפט. בשבועות הקרובים אמורים היועץ המשפטי ובית המשפט העליון לומר את דברם בנושא. הזוכה בתשומת לב עולמית. כל זה קורה על רקע פעילות האלימה והמסית של העמותות התורניות בערים המעורבות בישראל בחודש מאי, ועל רקע זעקת הקונגרס הנגול של ישראל נגד פולין שקבעה חוק התיישנות לגבי תביעות רכוש יהודי מימי מלחמת העולם השנייה.

אין שום תקווה שמערכת המשפט הציונית תצא נגד חוקים גזעניים שחוקק הרוב הציוני. אין לנו תקווה גם מהממשלה החדשה, אשר מלבד החלפת נתניהו אינה מבשרת שינוי כלשהו במדיניות כלפי הפלסטינים.

אבישי ארליך

החברה הישראלית מתלבטת, לכאורה, בין שתי אפשרויות עיצוב עצמי סותרות. כוונתי לדילמה "יהודית או דמוקרטית". לכל הכרעה, כך נדמה, יש מחיר גבוה, ולכן אי-החלטה מצטיירת כאפשרות החכמה ביותר. בפועל, הדילמה מזויפת – היא רק נראית כאילו עדיין לא הוכרעה. ההכרעה נעשתה כבר מזמן, עוד בתקופת המנדט הבריטי, עם בניית המוסדות המבדילים ל"מדינה שבדרך". ה"עם היהודי בארץ-ישראל" הוקם בתבנית אקסקלוסיבית ואיתו, מתוך ההבדלה וההדרה, נוצר הסכסוך היהודי-ערבי בפלסטין.

"המדינה היהודית" ו"הסכסוך" הם לכן שני צדדים של אותו מטבע. משמעות הקמת מדינת ישראל הייתה, מניה וביה (ממנה ובה) פירוק החברה הערבית בפלסטין. הטרנספור הגדול, הפקעת רכוש הנפקדים – הנעדרים והנוכחים, הכפרים והערים שהוחרבו, הממשל הצבאי, טבח כפר קאסם... כולם מונומנטים להכרעות שכבר נעשו.

אחרי 67 הועברו שיטות ההתנחלות לשטחים כבושים חדשים: הגדה המערבית ורצועת עזה. הדרה, דיכוי התנגדות, נישול וייחוד הם שלבים בתהליך העיכול: בהפיכת שטח ערבי ליהודי. המתנחלים, שלוחי המדינה, תופסים את הקרקע, הצבא מגן עליהם והחקיקה והמשפט מכשירים את מה שהחוק הבינלאומי אוסר.

שלושה מוקשים עם פתיל קצר הונחו בינתיים, עוד לפני אישור התקציב, לרגלי "ממשלת השינוי". אלה הם ההתנחלות אביתר, החוק למניעת איחוד משפחות פלסטיניות ופינוי פלסטינים מבתיים בשייח' ג'ראח ובסילוואן.

תרמית אביתר

ההסכם שהושג באביתר אינו אלא תרמית. בתמורה לפינוי זמני, עכשיו, של המתנחלים, תחליט הממשלה בעתיד קרוב שהאדמות, השייכות לתושבי כפר ביתא, אינן שטח פלסטיני. זאת למרות שמחנה צבאי שהוקם בהן בעבר הסתמך על "צו תפיסה" שמתמשים בו כאשר המדינה מפקיעה שטח בבעלות פרטית. או אז יוכרז השטח כאדמת מדינה ותוקם עליו "התנחלות חוקית" – אוקסימורון, כיוון שהחוק הבינלאומי אוסר כל התנחלות בשטח כבוש. לפיד, גנץ, מיכאלי, הורוביץ ועבאס יתמכו בהסכם בתירוץ שבינתיים מפנים מתנחלים. כשיבואו להכשיר את השרץ, זה יהיה ברגע אחר. עד אז, או שביבי כבר לא יאיים, או שהורוביץ ועבאס כבר לא יהיו בממשלה. אולי תהיה עד אז ממשלה עם הליכוד (אם או בלי ביבי) או שיפרוץ משבר חדש. מה שבטוח שלא יקומו לתחייה ארבעת הפלסטינים שנהרגו באש צה"ל בהפגנות המחאה שנערכו נגד ההתנחלות: זכריה חמאייל בן 28, מורה לערבית; מוחמד חמאייל בן 15; ד"ר עיסא ברהם, משפטן בן 41; ואחמד בני שמסה בן 16. בטוח גם שהם לא יהיו האחרונים להיהרג במאבק העיקש הזה נגד הכיבוש.

גזענות דמוגרפית

המוקש השני: "החוק למניעת איחוד משפחות". מדובר בהוראת שעה (חוק זמני) משנת 2003 המחודשת, כמו מצב החירום, מדי שנה בהצבעה בכנסת. חוק זה הוא חלק מתפיסת יהדותה של המדינה. הוא חל רק על אזרחים ותושבים ישראלים שנישאו לפלסטינים תושבי ירושלים המזרחית,

מחקר חדש על גורמי אי-השוויון בשוק העבודה ובמרחב הביתי

משבר הקורונה והפערים המגדריים

"חשוב לזכור כי עובדות בכלכלה הבלתי-פורמלית, כגון עובדות ניקיון ומשק בית, לא יכלו לקבל דמי אבטלה בעת אובדן עבודה וכי דווקא לנשים מקבוצות מיעוט בחברה, כגון נשים ערביות או נשים חסרות מעמד, יש ייצוג יתר בכלכלה הבלתי פורמלית". אותן נשים פוטרו בשיעור גבוה יותר והיו חשופות יותר לפגיעה במרחב הפרטי ובמרחב הציבורי.

לטענת רימלט ורנן-ברזילי, השוליות הכפולה של נשים אלה – מגדרית ולאומית – לא באה לידי ביטוי בתהליך קבלת ההחלטות בזמן המשבר ובאופן ניהול המשבר. כלומר, שיקולים הקשורים בנשים ערביות וחרדיות פשוט לא הובאו בחשבון.

יוצאי-דופן ראויים לציון הם המאבקים שניהלה חברת הכנסת עאידה תומא-סלימאן בעת שכיהנה כיושבת ראש הוועדה המיוחדת לרווחה ועבודה בחודשים הראשונים של המשבר. תומא-סלימאן ניצלה את תפקידה כדי לקדם החלטות חשובות שהטיבו עם הנשים המוחלשות ביותר בחברה, למשל בעת החזרת מעונות היום לפעילות.

ח"כ עאידה תומא-סלימאן (צילום: זו הדרך)

העלייה במספר מקרי האלימות נגד נשים בזמן משבר הקורונה – 334 במרץ 2020, 849 באפריל 2020 ומספר שיא של 1,885 בחודש מאי 2020 – הראתה כי נוסף לפגיעות של הנשים בשוק העבודה ולהגדלת הנטל המוטל עליהן בבית, הן אף חשופות לאלימות פיסית מוגברת. גם המרחב הביתי, שנתפס במחשבה השמרנית כמקום מגוון למשפחה, איננו מקום מוגן לנשים.

רימלט ורנן-ברזילי מציעות כמה דרכים להתמודדות עם העמקת אי-השוויון המגדרי בצל משבר: הכשרות מקצועיות לנשים; השקעה בענפים עם רוב נשי כמו חינוך ורווחה; קידום השוויון בשכר באמצעות אכיפת דיני השוויון בעבודה; חשיבה מחודשת על חלוקת העבודה המגדרית במרחב הביתי; אכיפה של מדיניות מודעת מגדרית בכל הקשור בסוגיות של ביטחון אישי; והתייחסות למצבן של נשים הסובלות מהדרה כפולה – נשים ערביות, חרדיות וחסרות מעמד.

לדברי הכותבות, "כיוון שהמשבר חידד את יחסי הגומלין שבין הספרה הציבורית-שוקית לזו הפרטית-משפחתית, הרי שמתבקש כי הטיפול הציבורי במשבר יביא בחשבון את הפגיעות המיוחדות של נשים בספרות אלו וגם את האופן שבו עמדת המוחלשות של נשים מתעצמת ומונצחת באמצעות תהליכים המתרחשים בעת ובעונה אחת במרחב הפרטי ובמרחב הציבורי ומזינים זה את זה".

המאבק לשוויון מגדרי איננו רק מאבק של נשים, שכן שוויון הוא אינטרס של החברה כולה. ראוי שהשלכות משבר הקורונה, אשר חשף ביתר שאת את המנגנונים המשמרים את הפערים המגדריים בעבודה ובבית, ישמשו נקודת מפנה בהתייחסות המגדרית והמעמדית למצבן של נשים עובדות במערכת הקפיטליסטית.

הפמיניזם הליברלי חוגג! בממשלת בנט החדשה מכהנות שרות במספר שיא: ממירב מיכאלי ותמר זנדברג ועד קארין אלהרר, אורנה ברביבאי ואיילת שקד. לפי פמיניזם שטחי שכזה, שאינו נותן את הדעת באופן ביקורתי על מבני אי-השוויון בחברה ומסתפק בייצוג נשי, אפשר לחשוב כי "ממשלת השינוי" חוללה מהפכה פמיניסטית.

אכן, הסטנדרט שהציבה הכנסת הקודמת היה נמוך ביותר, הן במספר הנשים חברות הכנסת והן במספר הנשים שכינה כשרות בממשלת נתניהו. אולם במדיניות הממשלה, המשפיעה באמת על חייהן של מיליוני נשים, טרם חל שינוי ממשי. אך ללא ללא שינוי רדיקלי במדיניות וללא טיפול אמיתי בפערים המגדריים – מצבן של הנשים בחברה לא ישתנה, וריבוי השרות יישאר בבחינת לעג לרש.

שרת התחבורה מרב מיכאלי, לדוגמה, בחרה לעסוק בשאלה הרת הגורל של טמפרטורות מיזוג האוויר האופטימלית ברכבות, בטענה שלנשים קר יותר בממוצע מאשר לגברים. בעוד שחיזוק התחבורה הציבורית עשוי

לתרום באמת לשיפור מצבן של מיליוני נשים עובדות, הבחירה הפופוליסטית למקד את השיח הציבורי בטמפרטורות המזגן מדגימה את חוסר הרצינות ואת חוסר המוכנות לעסוק בגורמי העומק של אי-השוויון המגדרי והכלכלי.

מאמר חדש שפורסם באחרונה בכתב העת "משפט וממשל" מנתח את אי-השוויון המגדרי במשבר הקורונה ואת השפעתו ארוכת הטווח על מבני אי-השוויון. המחברות, המשפטניות הפמיניסטיות נויה רימלט ואריאן רנן-ברזילאי, מזהות את בסיסי אי-השוויון המגדרי באי-השוויון העמוק בשוק העבודה. הפערים המגדריים בשוק העבודה באים לידי ביטוי בפערי שכר ובהדרה מעמדות כוח. הן מציינות כי אי-השוויון בשוק העבודה מחלחל גם לספירה הביתית, מנציח סטריאוטיפים לגבי נשיות בחברה ופוגע באוטונומיה הגופנית של נשים, מה שמתבטא באלימות נגדן. בהיזון חוזר, תהליכים אלה שבים ומחריפים את אי-השוויון בעבודה.

"עם פרוץ המשבר חוו נשים פיטורים בשיעורים ניכרים, ונטל הטיפול במשפחה, שגדל בתקופה זו בשל סגירת בתי הספר והגנים והמעבר ללימודים מהבית, נותר במידה רבה על כתפיהן". הקלות בה פוטרו עובדות בעבודות "נשיות" כמו טיפול, רווחה, סיעוד ועבודה סוציאלית, שאינן מתגמלות כראוי או מוערכות כראוי, העמיקה את הגירעון הטיפולי הקיים בשוק העבודה, וכך גם את הגירעון הטיפולי במרחב הפרטי-ביתי. גירעון זה הוטל על כתפיהן של נשים.

במכה אחת הסיג משבר הקורונה את מצבן של נשים שנים לאחר, ודחק רבות בחזרה לעבודות הבית. הקף רב של עבודה שקופה ולא-מתוגמלת הוטל שוב על כתפיהן. המשבר המחיש היטב את הקשר ההדוק בין שוק העבודה לבין המרחב הביתי. נשים נפגעו בתפקידיהן בספירה הציבורית כמטפלות, כאחיות, כעובדות סוציאליות וכמחנכות, ושוב בספירה הפרטית כאימהות וכמטפלות בקרובי משפחה מבוגרים.

התנדבות ושיתופיות. קאונדה קרא לאזרחי זמביה להתנדב למאמץ משותף לבניית חברה הוגנת. הודות למאמצים הוקמו האוניברסיטה הראשונה במדינה ונבנו מערכות חינוך ובריאות ציבוריות.

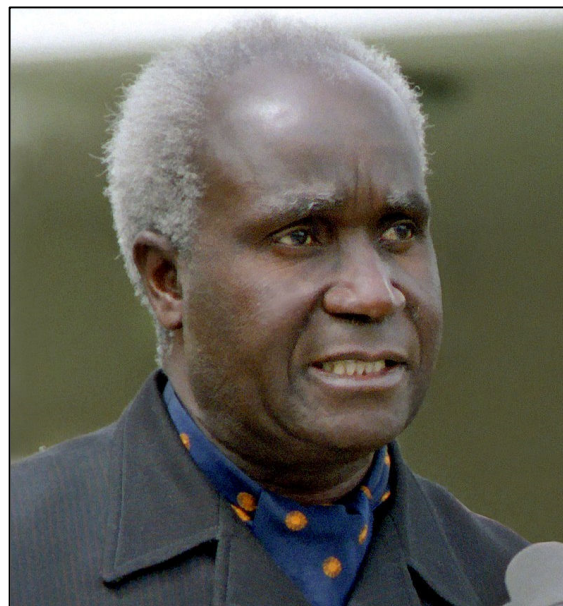
ניצול רווחי המכרות המולאמים, יחד עם ההתגייסות ההתנדבותית של אזרחים מאוגדים, הובילו בעשור הראשון לעצמאותה של זמביה למיגור הבערות והעלו את אוכלוסיית המדינה לרמת רווחה גבוהה יחסית לשכנותיה. במקביל, תמך קאונדה באופן נחרץ בתנועות השחרור הסוציאליסטיות השונות בדרום יבשת אפריקה, תוך מחויבות לשחרור ולאחדות היבשת כולה. תנועות אלה נאבקו לשחרור העמים הילידים משלטונות הקולוניאליזם הפורטוגזי באנגולה ובמוזמביק ומהאפרטהייד הלבן בדרום אפריקה ובנמיביה. קאונדה נמנה עם הבולטים בתנועת המדינות הבלתי מזדהות, וניסה לשמור על קשרים עם כל המעצמות בשנות המלחמה הקרה. עם זאת, זמביה פיתחה קשרים הדוקים יותר עם סין, קובה, יוגוסלביה ושאר הארצות הסוציאליסטיות מאשר עם בריטניה וארה"ב, אשר תמכו במשטר האפרטהייד בדרום אפריקה.

לפעילות קאונדה נגד התאגידים הזרים והשלטונות הלבנים במדינות השכנות התנגדו אויבים מסוכנים. את המדינה הצעירה וחסרת הגישה לים הקיפו ממערב, ממזרח ומדרום מדינות עוינות תחת שלטון לבן, ומצפון – משטרו הפאשיסטי של מבוטו ססה סקו בזאיר. כך נידונה זמביה לבידוד כלכלי מסוכן. כלכלת הארץ, שהייתה מבוססת מאז התקופה הקולוניאלית על יצוא משאבים למערב במקום על פיתוח מקומי בר-קיימא, לא השתנתה מהותית לאחר העצמאות, למרות הרפורמות הסוציאליסטיות שניתבו את רווחי המכרות לתועלת האזרחים. הקריסה של מחירי הנחושת במהלך המשבר הכלכלי העולמי של שנות ה-70 דרדרה את זמביה להתמוטטות כלכלית. מוסדות ההון הבינלאומי, ובראשם קרן המטבע הבינלאומית, ניצלו את החובות התופחים של זמביה כדי להפעיל לחץ של ממשלתו של קאונדה להפריט את הכלכלה חזרה לידי תאגידים זרים. תחילה דחה קאונדה את דרישותיהם, אך לאחר שהלחץ הכלכלי על המדינה גבר, הסכים להפרטות חלקיות מתוך תקווה שההבטחות לביטול חובות המדינה ימומשו.

בפועל, התאגידים שזכו שוב בדריסת רגל בזמביה השתמשו בכוחם כדי לחבל עוד יותר בכלכלה, ובכך הגבירו את הלחץ להפרטת המכרות רבי הערך של המדינה. במקביל, שלטונו של קאונדה הפך סמכותני יותר. בתנאים של היעדר חירויות דמוקרטיות ומשבר כלכלי, הסכים קאונדה לערוך שינויים בחוקה. אך בבחירות לנשיאות ב-1991 הפסיד. מחליפו, פרדריק צ'ילובה ממפלגת MMD, יישם באופן מלא את התוכניות הניאו-ליברליות של קרן המטבע ושל הבנק העולמי, אשר הפכו את אחת המדינות המפותחות ביבשת לאחת העניות ביותר. על רקע העוני הגובר, משנות האלפיים ואילך ידעה זמביה מאבקי עובדים משמעותיים, כולל שביתות שהצליחו להפיל את ממשלת MMD ולהוביל לבחירת ממשלת שמאל ב-2011.

קאונדה היה ממנהיגי האחרונים של דור המהפכנים שנאבק לשחרור עמי אפריקה משלטון הקולוניאליזם. על מותו בחודש שעבר התאבלו ברחבי היבשת. הוא ייזכר בזכות הישגיו הרבים והמרשימים במערכה למען עצמאותם ורווחתם של עמו ושל שאר עמי האזור, אך גם בשל טעויותיו וכישלונותיו, אשר בעטיים לא נבלם בעוד מועד הניאו-קולוניאליזם השולט כיום בזמביה ובשאר ארצות אפריקה.

עמרי עברון

נשיא זמביה קנת' דייוויד קאונדה, 1983
(צילום: ארכיון הבית הלבן)

לזכרו של קנת' קאונדה

מותו של גיבור עצמאות אפריקה

לפני כשבועיים הלך לעולמו המהפכן הסוציאליסטי הפאן-אפריקאי קנת' דייוויד קאונדה, מנהיג מאבק השחרור של זמביה. קאונדה, יליד 1924, עבד בצעירותו כמורה תחת השלטון הקולוניאלי הבריטי במושבה שכונתה אז רודזיה הצפונית. בשנת 1949 הוא החל את פעילותו בתנועה הצעירה למען עצמאות זמביה, שתושביה השחורים סבלו תחת שלטונם של בריטניה ושל מתנחלים לבנים מעטים שניהלו משטר דיכוי גזעי אכזרי.

בשנות החמישים פרש קאונדה מ"הקונגרס של צפון רודזיה", כאשר מנהיגיו היו ביקשו פשרה עם שלטון הלבנים. קאונדה תפס את מקומו כמנהיג של "מפלגת העצמאות הלאומית המאוחדת" הסוציאליסטית. הוא הוביל התקוממויות עממיות שכללו הפגנות, שביתות, חסימות כבישים, חרמות, הרס רכוש ואי-ציות אזרחי. בין תקופות מעצר, הצליח קאונדה לאחד את תנועות השחרור, אשר ב-1964 אילצו את הלבנים והבריטים לוותר על השלטון. קאונדה כיהן כנשיא הראשון של זמביה העצמאית.

עם זאת, כלכלת המדינה, אשר נבנתה בעיקרה סביב מכרות הנחושת העשירים, נותרה ברובה בידי בעלי הון זרים שלא היו מוכנים לוותר על רווחיהם. ממשלתו של קאונדה נאבקה בתאגידים הזרים ובהדרגה הלאימה את התעשיות המרכזיות. הכלכלה המתוכננת שבנה קאונדה הצליחה לעלות באופן ניכר את רמת החיים של תושבי המדינה, שנמנתה לפני כן עם הקולוניות הנחשלות ביותר של האימפריה הבריטית. קאונדה קידם חזון של סוציאליזם אפריקאי מקומי, אותו כינה "הומניזם זמביאני", אשר הדגיש את המסורות המקומיות של

כי הפסטיבל "מוגש באמונה כי בכוחה של תרבות לעצב את האדם. אנו פותחים צוהר בפני הקהל הישראלי אל העולם המופלא הזה, במטרה להיחשף למציאות של האנשים בעולם הערבי ולהתוודע לכאבם, לחלומותיהם, להומור שלהם וליצירתם".

עוד נמסר שהפסטיבל "ממשיך להיות השנה את גולת הכותרת של פעילות תיאטרון יפו שזה יותר מ-20 שנה מעודד היכרות הדדית וקירוב בין תרבות עברית ומזרח תיכונית. בוועדה האמנותית של הפסטיבל: ראודה סלימאן, פותנה ג'אבר, יגאל עזרתי, חנה ואזנה גרינוולד ורביד סביל.

אמש (6.7) הוקרן במסגרתו הסרט "עניינים אישיים" של הבמאית מהא חאג'; הוצג המחזה "סערון אלמג'נון", קומדיה מצרית חריפה; ונערך מופע פתיחה חגיגי ברחבת התיאטרון עם אליאס עטאללה ולהקתו.

מחר, חמישי (8.7), צפויה בין היתר ההרצאה: "פסקול של מהפכות" מפי נעמה אביעד, על אודות שירי המחאה של האביב הערבי. כמו כן יוצג המחזה "הראיס", מופע מוזיקלי המבוסס על אגדה טוניסאית. בשעה 20:00 תתקיים הרצאה בנושא המשורר והמחזאי הנודע סמיח אל-קאסם מפי ד"ר חאתם בדארנה, שתלווה בקטעי משחק. ב-21:30 יוקרן סרטו של רם לוי "המתים של יפו", בכיכובם של יוסוף אבו ורדה ורובא בלאל עספור. לאחר ההקרנה תערך שיחה עם היוצרים. ביום שישי (9.7) בשעה 16:00, יתקיים רב-שיח בנושא "שיעור מולדת", הסדרה של מודי בר-און וענת זלצר המתחקה אחרי שורשי הסכסוך הלאומי בארץ. ב-20:30 תתקיים הצגת בכורה של "ימי התנונים", מחזה חדש מאת איימן אגבריה בהשתתפות מכרם חורי, יוסוף אבו ורדה וראודה סלימאן.

יומו האחרון של הפסטיבל, שבת (10.7), יפתח בשעה 11:00 עם השקת התערוכה: "יפו בעיני אמני נצרת והגליל". אוצר: מסבאח טאטור. בין השעות 12:00 – 15:00 יערכו שורה של סדנאות ובהן קליעת קש והכנת מתוקים. הסדנאות מתאימות לכל המשפחה, מגיל 4 ומעלה וברישום מראש. ב-16:00 תתקיים הרצאה מוזיקלית מאת נאילה לאבס בנושא שירי עם פלסטיניים. שעה מאוחר יותר תתקיים הרקדת דבקה לקהל הרחב, "יאללה נוראוס!", בהנחיית נור גראבלי. ב-17:30 יוקרן "האחות של מוסוליני", סרטה של ג'ינה סולימאן (ערבית, כתוביות בעברית). ב-19:00 יתקיים אירוע ציבורי תחת הכותרת "וידויים על בית", במסגרתו ידברו ערבים ויהודים על תקוותיהם ופחדיהם. אירוע הסיום ב-21:00 יוקדש למוסיקה: להקת קאראר וגלית גיאת יבצעו מוסיקה מקורית ושירים מאת פיירו.

לתוכנית הפסטיבל המלאה:

<http://www.arab-hebrew-theatre.org.il/>

מוזיקה, תיאטרון, קולנוע, הרצאות

פסטיבל יאפא לתרבות ערבית

העולם הערבי חווה בשנים האחרונות פריחה תרבותית חדשה, אולם הציבור הישראלי דובר העברית כמעט אינו נחשף אליה. התיאטרון מתחדש וצובר פופולריות במצרים, בלבנון, בעיראק ואפילו בסוריה, בתנאים קשים במיוחד. הקולנוע המצרי, במסגרתו פועלת אחת האקדמיות הראשונות לקולנוע בעולם, מציע יצירות רעננות.

גם בחברה הערבית-פלסטינית בישראל נוצרות יצירות מרתקות בתיאטרון, בקולנוע, במוסיקה, בשירה ובאמנות הפלסטית. על רקע פריחה זו, מצער במיוחד שהיצירה העשירה והמגוונת בכל תחומי העשייה התרבותית אינה נגישה ואינה ידועה לציבור דובר העברית.

כדי להתמודד עם מציאות זו הקים תיאטרון יפו הערבי-עברי במה ערבית בניצוחה של ראודה סלימאן, וכך נערך מדי שנה פסטיבל עשיר בתכנים שאינם מוכרים לקהל. הפסטיבל, בין ארבעה ימים, מתקיים זו השנה השישית. מהמארגנים נמסר

בין האישי לפוליטי: מפגש

השקה לספרו של נסים ברכה

במועדון הגדה השמאלית תתקיים שיחה עם נסים ברכה, מוותיקי המפלגה הקומוניסטית הישראלית, על המפגש בין האישי לפוליטי בספרו האוטוביוגרפי "לחיות, לחוות, לזכור, לספר: זכרונות מהעבר עם מבט לעתיד", אשר יצא בהוצאה עצמית ב-2020.

המפגש יתקיים הערב, רביעי (7.7), במועדון "הגדה השמאלית", ברחוב אחד העם 70 בתל-אביב בשעה 19:30. הכניסה ללא תשלום. פרקים מתוך הספר פורסמו אשתקד ב"זו הדרך", וניתן לעיין בעותק דיגיטלי בדף האירוע בפייסבוק.

בסינמטק ת"א: הקרנת 'קופסה

כחולה' ושיחה עם הבמאית

יוסף ויץ היה מראשי הקרן הקיימת לישראל, ובמסגרת תפקידו היה אחראי לרכישת קרקעות בארץ. מיכל ויץ, נינתו ובמאית הסרט "קופסה כחולה", יצאה למסע בעקבות יומניו האישיים, המתארים בפרטי פרטים ולאורך שנים את שגרת יומו של מי שעסק בגירוש ערביי הארץ מאדמותיהם והיה המעצב של לתוכנית הטרגספר ב-1948.

הקרנת הסרט (הפקה ישראלית, קנדית ובלגית; 82 דקות, עברית) ושיחה עם הבמאית בהנחיית תמר קיי ייערכו ביום שישי הקרוב (9.7) בסינמטק תל-אביב בשעה 14:00.

לחשוף את מתקני השב"כ

כשהיא ללא סימני חיים וירויה בראשה. מחקירה ראשונית עלה החשד כי הרוצח הוא הגרוש של עותמאן. שניים מילדיה נכחו בדירה בזמן הרצח ושניים אחרים היו בבית הספר. ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת), ממייסדות העמותה "נשים נגד אלימות", כתבה בהתייחסה למקרה: "האיש הערבי השישית שנרצחת השנה חייבת להיות האחרונה. הרצח המזועזע בחיפה של מייסר עותמאן לעיני ילדיה הקטנים צריך לעורר סערה ציבורית. רשמית, מייסר עותמאן נרצחה בביתה בידי אלמוני. אבל הניסיון מלמד שאותו אלמוני הוא כנראה גבר מוכר לה. הממשלה חייבת לאשר וליישם מיד את התוכנית הלאומית למאבק באלימות כלפי נשים".

מק"י - סניף תל אביב

השקת הספר "לחיות, לחוות, לזכור, לספר"
מאת **נסים ברכה**, בהשתתפות המחבר
יום רביעי, 7.7, בשעה 19:30; אחד העם 70, ת"א

יש גבול ו"מסרבות"

משמרת תמיכה בסרבן ערן אביב

מול כלא 10 ("נווה צדק")

שבת, 10.7, בשעה 17:00

פרטים על הסעות בפיטסבורג

חד"ש - סניף תל אביב

מה חדש בחד"ש?

אסיפה ציבורית בהשתתפות ח"כ לשעבר דב חנין

יום שלישי, 13.7, בשעה 20:30; אחד העם 70, ת"א

כדורגל בגדה השמאלית

צפייה משותפת בגמר אליפות אירופה

יום ראשון, 11.7, בשעה 22:00; אחד העם 70, ת"א

מועדון הקולנוע בגדה השמאלית

"אף מדמם, כיסים ריקים" - האחים רוס

2020, ארה"ב (98 דקות, אנגלית)

מוצ"ש, 3.7, בשעה 19:00; אחד העם 70, ת"א

השבוע באתר "זו הדרך"

משיכת השקעות מההתנחלויות, המשרד להגנת הסביבה נרדם בשמירה, הפגנות נגד בולסונרו בברזיל, ועוד...

zoha.org.il

שירות הביטחון הכללי (שב"כ) מסרב לחשוף את רשימת מתקני המעצר שלו בישראל ובשטחים הכבושים. כך עולה מבקשה שהוגשה ב-22 במארס לקבלת מידע מפורט על אודות מתקני החקירה והמעצר של השב"כ בתוך ישראל ובשטחים הכבושים. "ביקשנו לקבל אך ורק את רשימת מתקני החקירה והמעצר של השב"כ, ולא מתקנים מסוגים אחרים", מסר עו"ד איתי מק שהגיש את הבקשה בשם עשרות פעילי זכויות אדם. לדברי עו"ד מק, "ככל הידוע, במשך השנים התחמק השב"כ מלהודות כי הוא מנהל מתקני חקירה ומעצר. למשל, כאשר הוגשו בעבר תלונות לשב"כ על תנאי המעצר הוא גלגל את האחריות לשב"ס (שירות בתי הסוהר) וטען שמתקני המעצר הם של השב"ס".

"לדעתנו, חשיפת כל מתקני החקירה והמעצר של השב"כ ווידוא שאין מתקני מעצר סודיים – זו דרישה מינימלית של שקיפות. היא נדרשת כדי להטיל אחריות על השב"כ לנעשה במתקניו; כדי לנסות למנוע החזקה של אנשים ללא ידיעת הציבור – 'אסירי איקס' המוחזקים בשם בדוי; כדי למנוע חטיפה ועינויים בניגוד לחוק הישראלי והבין-לאומי, וכן כדי לאפשר פיקוח ציבורי עצמאי של ארגוני זכויות האדם והחברה האזרחית כפי שנדרש לגבי כל רשות ציבורית", מסר. רכות פניות הציבור במשרד ראש הממשלה דחתה את הבקשה "מטעמים הנוגעים לביטחון המדינה", בהתבסס על סעיף 19 לחוק השב"כ הקובע סודיות מסוימת של הארגון ושל פעילותו. נקודת המוצא של ההחלטה היא כי בשונה מכל הרשויות האחרות, אין מקום לפיקוח ציבורי על השב"כ. לדברי עו"ד מק, "זו עמדה שלא ניתן לקבלה משום רשות ציבורית של מדינה דמוקרטית".

נשים הפגינו בשכונת חליסה

בחיפה בעקבות רצח האם

עשרות נשים, רובן תושבות השכונה, הפגינו השבוע (4.7) במרכז המסחרי ברחוב הגיבורים בשכונת חליסה בחיפה, במחאה על הרצח של מייסר עותמאן ונגד אלימות כלפי נשים. הצעירה, תושבת השכונה בת 27, נרצחה בשבוע שעבר. המפגינות נשאו שלטים בערבית נגד תופעות הרצח והאלימות במשפחה. "אנו רוצות להבטיח שמייסר תהיה הקורבן האחרון", מסרו.

עותמאן נמצאה בשבוע שעבר בביתה בשכונת חליסה

בנק"י - ברית הנוער הקומוניסטי הישראלי

אבלים על מותה של חברת סניף טייבה

תיג'אן חאג' יחיא

מק"י - סניף תל אביב

משתתפים בצערו של חברנו גלעד מישר במות אמו

אילנה

ח"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com

אתר זו הדרך zoha.org.il, מק"י : maki.org.il info@maki.org.il